



## UvA-DARE (Digital Academic Repository)

### Leren en beoordelen van competenties in het hoger onderwijs: analyseren, reflecteren en beoordelen met behulp van digitale video

Admiraal, W.F.; Janssen, J.; Pijls, M.; Gielis, A.M.

**Publication date**  
2008

**Published in**  
Licht op leren. Proceedings van de 35e Onderwijs Research Dagen

[Link to publication](#)

#### **Citation for published version (APA):**

Admiraal, W. F., Janssen, J., Pijls, M., & Gielis, A. M. (2008). Leren en beoordelen van competenties in het hoger onderwijs: analyseren, reflecteren en beoordelen met behulp van digitale video. In W. Jochems, P. den Brok, T. Bergen, & M. van Eijck (Eds.), *Licht op leren. Proceedings van de 35e Onderwijs Research Dagen* (pp. 117-118). ESoE Eindhoven School of Education, TU Eindhoven.  
<http://www.ord2008.nl/public/File/Proceedings%20ORD%202008%20def.pdf>

#### **General rights**

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

#### **Disclaimer/Complaints regulations**

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

# Hoger Onderwijs

Abstracts staan in alfabetische volgorde van de eerste indiener/auteur

---

## Individueel paper

Leren en beoordelen van competenties in het hoger onderwijs: Analyseren, reflecteren en beoordelen met behulp van digitale video

*Admiraal, Wilfried, Universiteit van Amsterdam*

*Janssen, Judith, Universiteit van Amsterdam*

*Pijls, Monique, Universiteit van Amsterdam*

*Gielis, Anne-Martine, Universiteit van Amsterdam*

Mede ingegeven door de concrete eisen die het beroepsveld aan afgestudeerden stelt, staan competenties in het hoger onderwijs in een toenemende belangstelling. Competenties vormen een richtsnoer voor studenten en docenten: studenten moeten in de gelegenheid worden gesteld om zicht te krijgen op en aan te tonen welke competenties zij bezitten en hoe zij deze kunnen leren; docenten moeten in staat zijn deze competenties goed te kunnen beoordelen en hun begeleiding hierop af te stemmen. In het hoger onderwijs wordt binnen competentiegerichte opleidingen dikwijls gebruik gemaakt van dossiers voor het ontwikkelen en/of aantonen van competenties en kennis. Digitaal videomateriaal geeft de mogelijkheid de praktijksituatie in het dossier op te nemen. Hierdoor kunnen niet alleen relevante competenties van studenten in het dossier worden opgenomen, maar ook de context waarin die competenties zijn toegepast. Tevens kan dit materiaal weer input zijn voor andere competenties die studenten moeten ontwikkelen, zoals reflectie en kritisch denken.

### *Digitale video en videodossiers*

Voor het ontwikkelen, maar ook het aantonen van competenties wordt in het hoger onderwijs dikwijls gebruik gemaakt van dossiers of studentportfolio's. In toenemende mate worden deze dossiers digitaal, hetgeen vanwege de plaats- en tijdonafhankelijkheid de begeleiding en beoordeling door zowel docenten op de opleiding als coaches op werkplek ten goede komt. Het materiaal in een portfolio is dikwijls talig van aard waardoor er eerder beschrijvingen van gebeurtenissen ('verhalen over') dan de gebeurtenis zelf voorkomen. Sommige studenten (in het bijzonder taalzwakke studenten en allochtone studenten) vinden het moeilijk om hun competenties adequaat in taal te vatten. Tevens ontbreken dikwijls beelden van de praktijksituatie waarin relevante competenties worden getoond; de competenties in de praktijksituatie worden gerapporteerd, in de vorm van zelfrapportage en/of van een verslag door een begeleider of collega-student of -docent.

Videomateriaal kan worden gebruikt voor leren van de analyse van goede voorbeelden (vergelijk de social-learning-theorie; Bandura, 1977). Tevens is beeldmateriaal van het eigen handelen door de rijkheid van context en het geheel van competenties een goede uitlokker van reflectie en het geven van feedback. Ook deze zijn terugkerende instructieprincipes in zowel klassieke leertheorieën (Briggs, Gagné, & Wagner, 1992) als meer recente opvattingen over leren (Barak, 2006). Ten slotte lijkt digitaal videomateriaal, in vergelijking met tekstmateriaal, een beter (lees meer valide) beeld te geven van de competenties van studenten. Hiermee ondersteunt het docenten in hun beoordeling van de competenties en studenten in het vormen van het bewijsmateriaal voor deze beoordeling.

Het digitale videodossier of -portfolio biedt een verzamelplaats voor informatie over competenties van studenten, in hun onderlinge samenhang en met hun (praktijk)context. Hierbij kan een onderscheid gemaakt worden in een ontwikkelportfolio, een beoordelingsportfolio, een demonstratieportfolio (Deinum, 2005). Het ontwikkelportfolio is voor studenten een middel om de eigen professionele ontwikkeling zichtbaar te maken en hierop te reflecteren. Dit portfolio dient vooral een leerdoel. Het beoordelingsportfolio is bedoeld om de competenties van studenten en/of de ontwikkeling hierin te beoordelen. Hier ligt veelal van tevoren vast welke elementen in het portfolio moeten worden opgenomen en aan welke eisen die moeten voldoen. In het demonstratieportfolio kan

een selectie worden opgenomen uit een van de andere portfolio's waarmee studenten zichzelf te presenteren.

In het onderhavige project DiviDossier zijn onderwijsexperimenten opgezet, geïmplementeerd en geëvalueerd op het gebied van het leren en het beoordelen met behulp digitale videodossiers. In deze experimenten betreft het zowel het analyseren, reflecteren en beoordelen van geïsoleerde competenties (zoals gesprekstechnieken en, spreekvaardigheid in een vreemde taal) als het reflecteren op en beoordelen van de ontwikkeling van een complex van competenties in dossiers of portfolio's (zoals onderwijsbekwaamheid in het voorgezet onderwijs). De probleemstelling van het project kan worden geformuleerd als:

Op welke wijze kunnen digitale videodossiers in competentiegerichte opleidingen worden vormgegeven met het oog op een efficiënte en effectieve begeleiding en beoordeling van studenten?

### *Methodes*

Er is gebruik gemaakt van de applicatie DiViDU 1.5, een technologie die is ontworpen in projecten van de Digitale Universiteit. DiViDU bestaat uit een webgebaseerde video repository waarin studenten en docenten op een gemakkelijke manier hun eigen, in de beroepspraktijk opgenomen, videofragmenten van kritische praktijksituaties inleveren, beschrijven en coderen met metadata. Daaraan gekoppeld zijn er drie didactische componenten:

- Analyse (student analyseert praktijksituaties op video, die ook theoretische concepten, zoals samenwerkend leren, illustreren;
- Reflectie (student reflecteert met behulp van video op het eigen handelen in een praktijksituatie en ontvangt hierop feedback van peers en begeleiders), en
- Assessment (trainee toont eigen handelen en eigen ontwikkeling aan).

In totaal hebben 768 studenten van 14 opleidingen in 23 onderwijsexperimenten deelgenomen aan het onderzoek. Dit heeft geresulteerd in 768 dossiers in de analysemodule (122), de reflectiemodule (583) en beoordelingsmodule (63). Hiervan hebben 540 dossier betrekking op het analyseren, reflecteren en beoordelen van geïsoleerde competenties, en zijn 218 dossiers te karakteriseren als ontwikkelings- en beoordelingsportfolio's. Er zijn gegevens verzameld door docenten en studenten te interviewen, en de producten in de dossiers te verzameld. Deze gegevens zijn vervolgens geanalyseerd met behulp van kwalitatieve inhoudsanalyses.

### *Resultaten*

Over het algemeen waren de docenten en studenten tevreden over het gebruik van digitale videodossiers. Het hielp bijvoorbeeld docenten een beter beeld te geven van (de ontwikkeling in) competenties van studenten waardoor zij beter in staat waren hun begeleiding op deze ontwikkeling te stemmen. In de paper zal nader worden ingegaan op de resultaten van 5 onderwijsexperimenten waarin achtereenvolgens is onderzocht de analyse van voorbeeldpatiëntgesprekken, reflectie op gesprekstechnieken, beoordeling van presentatievaardigheden, reflectie op de ontwikkeling in onderwijscompetenties en beoordeling van onderwijscompetenties.

### *Referenties*

- Bandura, A. (1977). *Principles of behavior modification*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Barak, M. (2006). Instructional principles for fostering learning with ICT: Teachers' perspectives as learners and instructors. *Education and Information Technologies*, 11, 121-138.
- Deinum, J. F. (2005). Digitaal portfolio. *Digitale Didactiek, E-Journal voor het onderwijs*, 9(september 2005).
- Gagné, R. M., Briggs, J. J., & Wager, W. W. (1992). *Principles of instructional design* (4th. ed.). Orlando, FL: Harcourt Brace Jovanovich.
-